

Rok 1890.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XLV. — Wydana i rozesłana dnia 25. sierpnia 1890.

162.

Rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 9. sierpnia 1890,

tyczące się wykonania spisu ludności
w roku 1891.

Oдноśnie do ustawy z dnia 29. marca 1869 (Dz. u. p. Nr. 67) i do ustępu końcowego §. 14go przepisu do tejże ustawy dołączonego, postanawia się, że do wykonania spisu ludności, który odbyć się ma w roku 1891 podług stanu z dnia 31. grudnia 1890, użyć należy formularzy poniżej zamieszczonych i oraz, że w tym względzie trzymać się należy instrukcyj do nich dołączonych.

Aby otrzymać wykazy, których za pomocą formularzy koncentracyjnych albo wcale sporządzić nie można, albo które wprawdzie sporządzone być mogą ale nie ze ścisłością wymaganą dla celów tak

administracyi jak i nauki, nastąpi — po przeprowadzeniu spisu ludności i po wygotowaniu wykazów w instrukcyi o spisie ludności przepisanych — w c. k. centralnej komisji statystycznej przepisanie do kart liczebnych wszystkich tych szczegółów, które będą zawarte w kartach oznajmienia i w arkuszach spisowych.

W tym celu rozporządza się niniejszem, że wszystkie karty oznajmienia i arkusze spisowe, arkusze okładkowe do kart oznajmienia i arkusze zbiorowe, tudzież przeglądy miejscowe i gminne, po zamknięciu spisu i po sporządzeniu wykazów przepisanych w instrukcyi o spisie ludności, odesłane być mają do c. k. centralnej komisji statystycznej.

Termin do tego, tudzież bliższe postanowienia co do sposobu przesłania wzmiankowanych aktów spisowych zarządzi ministerstwo spraw wewnętrznych w stosownym czasie.

Taaffe r. w.

Kraj: . . . . .
 Powiat polityczny: . . . . .
 Gmina miejscowa: . . . . .

Osada: . . . . .
 Ulica lub plac: . . . . .
 Nr. domu: . . . . .
 Nr. mieszkania: . . . . .

I a.

Karta oznajmienia

do

obliczenia ludności i najważniejszych zwierząt użytkowych domowych podług stanu z dnia 31. grudnia 1890.

(Dla miejscowości, w których bada sie stosunki mieszkań.)

- ☛ Kolumny niniejszej karty oznajmienia wypełniać należy ściśle podług przepisów dołączonej instrukcyi.
- ☛ Porządnie wypełnioną kartę oznajmienia oddać należy właścicielowi domu lub jego pełnomocnikowi dnia 3. stycznia 1890.

☛ Kto się uchyla od spisu, albo czyni nieprawdziwe oznajmienie, albo w jakimkolwiek innym względzie nie czyni zadość obowiązkowi ciążącym na nim w myśl przepisu o wykonaniu spisu ludności, karany będzie grzywnami aż do 20 zł. lub w razie niemożności zapłacenia aresztem aż do dni 4.

Po wypełnieniu wewnętrznej strony karty oznajmienia podać należy szczegóły poniżej zamieszczone: I co do składu partyi mieszkającej i ogólnej liczby osób obecnych, II co do położenia, części składowych i użycia mieszkania:

I. Skład partyi mieszkającej i ogólna liczba osób obecnych:

		Liczba osób obecnych podług kolumn 24 i 25
1.	Członkowie rodziny utrzymującego mieszkanie (wliczając także jego samego)	
2.	Osoby mieszkające jako podnajemcy	
3.	Osoby przychodzące na nocleg (nocujący)	
4.	Sługi wszelkiego rodzaju	
5.	Goście i inne osoby	
Ogólna liczba osób obecnych		

II. Opis stosunków mieszkania:

1. Mieszkanie znajduje się:	}	w piwnicy (podziemiu)? . . . . .
		w parterze (nadziemiu)? . . . . .
		w parterze podwyższonym? . . . . .
		w mezaninie (półpiętrze)? . . . . .
		na którym piętrze? . . . . .
2. Mieszkanie składa się:	}	na poddaszu? . . . . .
		z pokoi? . . . . .
		z gabinetów (komor)? . . . . .
		z przedpokojów? . . . . .
3. Czy używa się mieszkania wyłącznie do celów mieszkalnych? Czy służy ono także do celów przemysłowych?	}	z kuchni? . . . . .
		. . . . .

Uwaga: Formularz I a ma 4 stronicę, 1sza odpowiada stronicy 353 Dz. u. p., obie wewnętrzne, stronicom 354 i 355 Dz. u. p. a 4ta stronicy 356 Dz. u. p.

Zawód, zatrudnienie, zarobek, przemysł, interes, sposób do życia, utrzymanie								Znajomość czytania i pisania				Ułomności cielesne albo umysłowe				Dnia 31. grudnia 1890				Miejsce pobytu nie-obecnego, osada, gmina miejscowa, powiat polityczny, kraj	Uwaga
Zawód główny, na którym opiera się wyłącznie albo przeważnie stanowisko społeczne, utrzymanie albo dochód		Zarobek uboczny, t. j. czynności zarobkowe wykonywane ubocznie ale regularnie obok zawodu głównego albo przez osoby nie mające zawodu głównego										obecny		nie-obeczny							
Dokładne oznaczenie gałęzi zawodu głównego	Stanowisko w zawodzie głównym (stosunek posiadania, służbowy lub robotniczy)	Dokładne oznaczenie rodzaju zarobku ubocznego	Stanowisko w zarobku ubocznym (stosunek posiadania, służbowy lub robotniczy)	Posiadaacz domu	Posiadaacz gruntu	umie czytać i pisać	umie tylko czytać	ślepy na oba oczy	głuchoniemy	obłąkany, słupkowaty	kretyl	czasowo	stale	czasowo	stale						
obacz ustęp 20 instrukcyi	obacz ustęp 21 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 20 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 21 instrukcyi	obacz ustęp 23 instrukcyi	obacz ustęp 24 instrukcyi	obacz ustęp 25 instrukcyi				obacz ustęp 26 instrukcyi				obacz ustęp 27 instrukcyi							
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29				
Razem:													.....								
Ogólna liczba obecnych:																					

Szczegóły o stanie bydła na następującej stronie.

Zwierzęta użytkowe domowe i ich posiadacze.

(Obacz ustęp 28 instrukcyi.)

A. Ilość zwierząt

<p>I. Koni, a mianowicie:</p> <p>1. Żrebców: <i>a)</i> niżej 1 roku .....</p> <p><i>b)</i> wyżej 1 roku ale jeszcze nie pracujących .....</p> <p>2. Klaczy: <i>a)</i> stanowionych lub ze źrebcami ssącymi .....</p> <p><i>b)</i> innych klaczy .....</p> <p>3. Ogierów .....</p> <p>4. Wałachów bez względu na wiek .....</p> <p style="text-align: right;">Razem koni: .....</p> <p>II. Rogaczny:</p> <p>1. Jałownika niżej 1 roku .....</p> <p>2. Byków wyżej 1 roku .....</p> <p>3. Jałowic wyżej 1 roku: <i>a)</i> jeszcze nie cielnych .....</p> <p><i>b)</i> cielnych .....</p> <p>4. Krów .....</p> <p>5. Wołów wyżej 1 roku: <i>a)</i> jeszcze nieużywanych do pociągu albo na wypas .....</p> <p><i>b)</i> już używanych do pociągu albo na wypas .....</p> <p style="text-align: right;">Razem rogaczny: .....</p>	<p>III. Mułosłów, mułów i osłów:</p> <p>1. Mułosłów .....</p> <p>2. Mułów .....</p> <p>3. Osłów .....</p> <p>IV. Kóz bez względu na wiek i płeć: .....</p> <p>V. Owiec, a mianowicie:</p> <p>1. Matek .....</p> <p>2. Jagniąt, baranów i skopów niżej 2 lat .....</p> <p>3. Tryków i skopów wyżej 2 lat .....</p> <p style="text-align: right;">Razem owiec: .....</p> <p>VI. Świń, a mianowicie:</p> <p>1. Prosiąt .....</p> <p>2. Warchlaków niżej 1 roku .....</p> <p>3. Innych świń .....</p> <p style="text-align: right;">Razem świń: .....</p> <p>VII. Ilość uli .....</p>
---	--

B. Nazwisko posiadacza	I l o ś ć						
	Koni	Rogaczny	Mułosłów, mułów i osłów	Kóz	Owiec	Świń	Uli
Razem:							

Potwierdzam niniejszem, że wszystko co obowiązany byłem umieścić na tej karcie oznajmienia, jest zgodne z prawdą.

.....dnia ..... stycznia 1891.

.....
(Miejsce na podpis.)

Ulica lub plac: . . . . Nr. domu; . . . . Nr. mieszkania: . . . .

b.

ajmienia

zwierząt użytkowych domowych podług grudnia 1890.

(jeżeli mieszkańcy nie mają być badane.)

Kto się uchyla od spisu, albo czyni nieprawdziwe oznajmienie, albo w jakimkolwiek innym względzie nie czyni zadość obowiązkom ciążyącym na nim w myśl przepisu o wykonaniu spisu ludności, karany będzie grzywnami aż do 20 zł. lub w razie niemożności zapłacenia, aresztem aż do 4 dni.

Zawód, zatrudnienie, zarobek, przemysł, interes, sposób do życia, utrzymanie				Posiadaacz domu	Posiadaacz gruntu	Znajomość czytania i pisania		Ułomności cielesne albo umysłowe				Dnia 31. grudnia 1890				Miejsce pobytu nie-obecnego, osada, gmina miejscowa, powiat polityczny, kraj	Uwaga
Zawód główny, na którym opiera się wyłącznie albo przeważnie stanowisko społeczne, utrzymanie albo dochód		Zarobek uboczny, t. j. czynności zarobkowe wykonywane ubocznie ale regularnie obok zawodu głównego albo przez osoby nie mające zawodu głównego				umie czytać i pisać	umie tylko czytać	ślepy na oba oczy	głuchoniemy	obłąkany, głupkowiaty	kretyn	obecny		nie-obecny			
Dokładne oznaczenie gałęzi zawodu głównego	Stanowisko w zawodzie głównym (stosunek posiadania, służbowy lub robotniczy)	Dokładne oznaczenie rodzaju zarobku ubocznego	Stanowisko w zarobku ubocznym (stosunek posiadania, służbowy lub robotniczy)			obacz ustęp 20 instrukcyi	obacz ustęp 21 instrukcyi					obacz ustęp 22 i 20 instrukcyi	obacz ustęp 22 i 21 instrukcyi	obacz ustęp 23 instrukcyi	obacz ustęp 24 instrukcyi		
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29

Zniesienie: . . . . .

Dalszy ciąg na następującej stronie.

Ulica lub plac: . . . . . Nr. domu: . . . . . Nr. mieszkania: . . . . .

I b.

o z n a j m i e n i a

**szych zwierząt użytkowych domowych podług
nia 31. grudnia 1890.**

(stosunki mieszkań nie mają być badane.)

Kto się uchyla od spisu, albo czyni nieprawdziwe
oznajmienie, albo w jakimkolwiek innym względzie
nie czyni zadość obowiązkom ciążącym na nim w myśl
przepisu o wykonaniu spisu ludności, karany będzie
grzywnami aż do 20 zł. lub w razie niemożności za-
płacenia, aresztem aż do 4 dni.

Przyk owa- yski	Zawód, zatrudnienie, zarobek, prze- mysł, interes, sposób do życia, utrzyma- nie				Posiadaacz domu	Posiadaacz gruntu	Znajo- mość czytania i pisania		Umności cielesne albo umysłowe					Dnia 31. gru- dnia 1890				Miejsce pobytu nie- obecnego, osada, gmina miejscowa, powiat polityczny, kraj	Uwaga
	Zawód główny, na którym opiera się wyłącznie albo prze- ważnie stanowisko społeczne, utrzyma- nie albo dochód		Zarobek uboczny, t. j. czynności za- robkowe wykonywane ubocznie ale regular- nie obok zawodu głównego albo przez osoby nie mające zawodu głównego				umie czytać i pisać	umie tylko czytać	ślepy na oba oczy	głuchoniemy	obłąkany, głupkowaty	krotyn	obecny		nie- obecny				
	Dokładne ozna- czenie gałęzi zawodu głównego	Stanowi- sko w za- wodzie głównym (stosunek posiada- nia, służbowy lub ro- botniczy)	Dokładne ozna- czenie rodzaju zarobku uboczne- go	Stanowi- sko w za- robku ubocznym (stosunek posiada- nia, służbowy lub ro- botniczy)									czasowo	stale	czasowo	stale			
obacz ustęp 19 instrukcyi	obacz ustęp 20 instrukcyi	obacz ustęp 21 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 20 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 21 instrukcyi	obacz ustęp 23 instrukcyi		obacz ustęp 24 instrukcyi		obacz ustęp 25 instrukcyi		obacz ustęp 26 instrukcyi				obacz ustęp 27 instrukcyi				
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	

Zniesienie: . . . . .

Dalszy ciąg na następującej stronie.

Liczba bieżąca osób, obacz ustęp 11 instrukcji	Nazwisko, to jest nazwisko rodzinne, imię (imię chrzestne), przydomek szlachecki i stopień szlactwa stosownie do ustępu 12 instrukcji	Stosunek pokrewień- stwa lub inny sto- sunek do utrzymują- cego mieszkanie, bliższe szczegóły podane są w ustępie 13 instrukcji	Płeć		Rok, miesiąc i dzień urodze- nia	Miejsce urodze- nia, powiat polityczny, kraj	Prawo swoj- szczyzny (przyna- leżność), gmina miejscowa, powiat polityczny, kraj, przyna- leżność pań- stwowa	Religia	Stan ro- dzinny, czy wolny, zonały względnie zameżna, owdowia- ły, sądo- wnie se- parowany, lub czy śluby przez rozwód prawnie rozwiąza- ne zostały, ostatni szczegół tylko co do nie- katolików	Język towa- rzyski	Zawód myśl, Zawód na który wylączy ważnie społecz- nie a Dokładni ozna- czenie gałęzi zawodu głównie go	obacz ustęp 2 instrukcji						
			męska	żeńska									obacz ustęp 14 instrukcji	obacz ustęp 15 instrukcji	obacz ustęp 16 instrukcji	obacz ustęp 17 instrukcji	obacz ustęp 18 instrukcji	obacz ustęp 19 instrukcji
			1	2									3	4	5	6	7	8
11																		
12																		
13																		
14																		

Zwierzęta użytkowe domowe i ich posiadanie

A. Ilość zwierząt

I. Koni, a mianowicie:	II. Rogacizny:	III. Muł
1. Żrebców:	1. Jałownika niżej 1 roku	1.
a) niżej 1 roku	2. Byków wyżej 1 roku	2.
b) wyżej 1 roku ale jeszcze nie pracujących	3. Jałowic wyżej 1 roku:	3.
2. Klaczy:	a) jeszcze nie cielnych	IV. Kóz
a) stanowiących lub ze źrebcami ssącymi	b) cielnych	V. Ow
b) innych klaczy	4. Krów	1.
3. Ogierów	5. Wołów wyżej 1 roku:	2.
4. Wałachów bez względu na wiek	a) jeszcze nie używanych do pociągu albo na wypas	3.
	b) już używanych do pociągu albo na wypas	VI. Św
Razem koni:	Razem rogacizny:	1.
		2.
		3.
		VII. Ho

Potwierdzam niniejszem, że wszystko co obowiązany byłam umieścić

.....dnia.....stycznia 1891.

Język płowa- zyski	Zawód, zatrudnienie, zarobek, prze- mysł, interes, sposób do życia, utrzy- manie				Znajo- mość czytania i pisanie	Umności cielesne albo umysłowe				Dnia 31. gru- dnia 1890				Miejsce pobytu nie- obecnego, osada, gmina miejscowa, powiat polityczny, kraj	Uwaga				
	Zawód główny, na którym opiera się wyłącznie albo prze- ważnie stanowisko społeczne, utrzyma- nie albo dochód		Zarobek uboczny, t. j. czynności za- robkowe wykonywane ubocznie ale regular- nie obok zawodu głównego albo przez osoby nie mające zawodu głównego			Posiadaacz domu	Posiadaacz gruntu	umie czytać i pisać	umie tylko czytać	ślepy na oba oczy	głuchoniemy	obłąkany, głupekowaty	kretyn			obecny		nie- obecny	
	Dokładne ozna- czenie głęzi zawodu głównego	Stanowi- sko w za- wodzie głównym (stosunek posiada- nia, służbowy lub ro- botniczy)	Dokładne ozna- czenie rodzaju zarobku uboczne- go	Stanowi- sko w za- robku ubocznym (stosunek posiada- nia, służbowy lub ro- botniczy)												czasowo	stale	czasowo	stale
obacz ustęp 19 instrukcyi	obacz ustęp 20 instrukcyi	obacz ustęp 21 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 20 instrukcyi	obacz ustępy 22 i 21 instrukcyi	obacz ustęp 23 instrukcyi	obacz ustęp 24 instrukcyi	obacz ustęp 25 instrukcyi	20	21	22	23	obacz ustęp 26 instrukcyi	24	25	26	27	obacz ustęp 27 instrukcyi	28	29
11	12	13	14	15	16	17	18	19											

Razem: .....

Ogólna liczba obecnych .....

ich posiadacze. (Obacz ustęp 28 instrukcyi.)

		B. Posiadacze						
		I l o ś ć						
Nazwisko posiadacza		Koni	Rogacizny	Mułosłów, mułów i osłów	Kóz	Owiec	Świń	Uli
III. Mułosłów, mułów i osłów:								
1. Mułosłów								
2. Mułów								
3. Osłów								
IV. Kóz bez względu na wiek i płć								
V. Owiec, a mianowicie:								
1. Matek								
2. Jagniąt, baranów i skopów niżej 2 lat								
3. Tryków i skopów wyżej 2 lat								
Razem owiec:								
VI. Świń, a mianowicie:								
1. Prosiąt								
2. Warchlaków niżej 1 roku								
3. Innych świń								
Razem świń:								
VII. Ilość uli								
Razem:								

być umieszczone na tej karcie oznajmienia, jest zgodne z prawdą.

(Miejsce na podpis.)

II.

Instrukcja

o wypełnianiu kart oznajmienia.

(Każdej partyi utrzymującej mieszkanie, dać należy po jednym egzemplarzu tej instrukcyi.)

Zapomocą kart oznajmienia uzyskane być mają owe wszystkie, tak dla dobrze urządzonej administracyi państwa, kraju i gminy, jakoteż dla umiejętności, nadzwyczajne znaczenie mające daty statystyczne, które są oznaczone w karcie oznajmienia w napisach każdej kolumny. Dostarczenie tych podstaw spisu ludności zapomocą odpowiedniego wypełnienia pojedynczych kolumn karty oznajmienia porucza się w większych gminach samym mieszkańcom. a to ze względu na rozszerzone już wszechstronnie pojęcie wielkiego znaczenia spisu ludności i w nadziei, że mieszkańcy spełnią chętnie ten obowiązek obywatelski.

Każda partya utrzymująca mieszkanie jest obowiązana wypełnić jedną kartę oznajmienia. Osoby żyjące samotnie, jeżeli zajmują osobne mieszkanie, uważane będą także za osobną partyę. Partye wszakże, które w pewnym domu utrzymują tylko lokal do wykonania swego zawodu lub przemysłu, ale tamże nie mieszkają, z tego właśnie powodu za partyę utrzymujące mieszkanie uważane nie będą.

Jeżeli partya utrzymująca mieszkanie składa się z tak wielu osób, że na ich spisanie w jednej karcie oznajmienia nie wystarczają rubryki przeczone policzbowane, natenczas użyć należy dwóch, a według potrzeby także i więcej kart oznajmienia, które właściciel domu lub jego pełnomocnik ma wydać.

Ponieważ według przepisu o spisie ludności czynne wojsko spisać mają władze wojskowe, przeto dołączona karta oznajmienia nie jest przeznaczona do spisania wojska czynnego.

Takie osoby należące do czynnego wojska, które do karty oznajmienia zapisać trzeba jako utrzymujących mieszkanie, jako członków rodziny albo jako współuczestników mieszkania, wymienić należy przez zapisanie ich nazwiska i stopnia tylko w kolumnie 2, w innych kolumnach zaś co do nich żadnych wpisów czynić nie wolno.

Do czynnego wojska zaliczają się wszystkie w wojskowej czynnej służbie zostające lub czasowo urlopowane, albo do stanu władz i zakładów wojskowych należące osoby armii, marynarki wojennej i obrony krajowej (licząc tu także duchownych wojskowych, audytorów, lekarzy wojskowych, rachmistrzów oddziałowych, urzędników wojskowych i weterynarzy wojskowych, tudzież osoby pobierające płacę miesięczną, lecz do żadnej klasy rangi nie wcielone), niemniej rezerwy uzupełniającej. W podobny sposób postąpić należy co do oficerów, lekarzy i weterynarzy wojskowych, tudzież żołnierzy pełniących służbę w zakładach hodowli koni, co do oficerów i żołnierzy korpusu wojskowej straży dla c. k. wiedeńskich sądów cywilnych i korpusów policji wojskowej we Lwowie i Krakowie, tudzież co do tych oficerów i żołnierzy królewsko węgierskiej obrony krajowej, którzy znajdują się w czynnej służbie w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych.

Natomiast nie zalicza się do wojska czynnego wszystkich innych przynależnych do wojska, marynarki wojennej (licząc tu także obronę

Ustęp 1.

Współdziałanie mieszkańców większych gmin przy spisie ludności.

Ustęp 2.

Jacy mieszkańcy wypełnić mają kartę oznajmienia.

Ustęp 3.

Użycie więcej jak jednej karty oznajmienia.

Ustęp 4.

Spis czynnego wojska przez władze wojskowe i przepis na wypadek, gdyby było potrzeba zapisać czynnych wojskowych do karty oznajmienia.

morską) i do obrony krajowej, mianowicie także stale urlopowanych (licząc tu także oficerów z płacą odstawki lub bez płacy urlopowanych), nie pełniących służby czynnej oficerów i żołnierzy w rezerwie, obronie krajowej nieczynnej i w rezerwie uzupełniającej, emerytów wojskowych, inwalidów wojskowych mieszkających poza obrębem domów dla inwalidów, wreszcie oficerów i żołnierzy żandarmeryi. Wszystkie te osoby postąpić mają we względzie wypełnienia karty oznajmienia tak samo jak osoby stanu cywilnego.

Ustęp 5.

Kto ma wypełnić i potwierdzić kartę oznajmienia.

Utrzymujący mieszkanie obowiązany jest kartę oznajmienia co do siebie samego, członków rodziny, sług, podnajemców, nocujących itp. albo sam wypełnić, albo polecić to komu innemu; w każdym jednak razie winien sam podpisem własnoręcznym potwierdzić dokładne i całkowite wypełnienie. Jeżeli utrzymujący mieszkanie nie umie pisać, albo, jeżeli z powodu ciężkiej choroby lub innych przyczyn nie może położyć swego podpisu, obowiązek potwierdzenia przechodzi na właściciela domu lub jego pełnomocnika. W razie, jeżeli utrzymujący mieszkanie nie umie pisać lub dla innych szczególnych przyczyn nie może wypełnić karty oznajmienia i nie może także użyć do tego kogoś umiejącego pisać, właściciel domu lub jego pełnomocnik obowiązani są wypełnić całą kartę oznajmienia. Obowiązek ten ciąży na właścicielu domu lub jego pełnomocniku także co do wszystkich utrzymujących mieszkanie ale nieobecnych partyi. Jeżeli co do utrzymujących mieszkanie a nieobecnych partyi nie można prócz ich nazwisk podać innych szczegółów, trzeba o tem nadmienić w karcie oznajmienia.

Ustęp 6.

Spisanie osób mających mieszkania w rozmaitych miejscach.

Takie partye utrzymujące mieszkanie, które mają mieszkania w rozmaitych miejscach, np. latem mieszkają na wsi a zimą w mieście, spisać trzeba tylko w tem mieszkaniu, w którym znajdowały się dnia 31. grudnia 1890.

Ustęp 7.

Przepis na wypadek, gdyby właściciel domu lub jego pełnomocnik mieszkał w domu sam jeden.

Gdyby właściciel domu lub jego pełnomocnik mieszkał w domu sam jeden, okoliczność tę potwierdzić powinien przy końcu swojej własnej karty oznajmienia.

Ustęp 8.

Trzymanie potrzebnych dokumentów w pogotowiu i dołączenie metryk krajowców płci męskiej urodzonych w latach 1871 do 1881.

Dokumenty potrzebne do wypełnienia karty oznajmienia (metryki urodzin i zaślubin, świadectwa swojszczyzny, książeczki służbowe, paszporty itd.) mieć należy w pogotowiu nawet po oddaniu karty oznajmienia, aby przełożony gminy lub urzędnik pełniący rewizję spisu mógł je przejrzeć.

Co do krajowców płci męskiej urodzonych w latach 1871 aż do roku 1881 włącznie, dołączyć należy do każdej karty oznajmienia, w której taki tutejszy krajowiec przy spisie ludności miejscowej po raz pierwszy zapisany został, wyciąg z księgi urodzonych, albo uwierzytelniony odpis metryki urodzenia odnoszący się do niego.

Za krajowców uważa się owe osoby, które mają prawo swojszczyzny w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych.*)

Ustęp 9.

Wypełnić trzeba kartę oznajmienia ściśle podług stanu z dnia 31. grudnia 1890.

Ponieważ dla uniknienia, aby kogo nie zapisano dwa razy i dla zapobieżenia innym niedokładnościom, szczegóły, zapisać się mające w karcie oznajmienia, odnosić się muszą do terminu ściśle oznaczonego i w tym celu zarządzony został spis ludności podług stanu z dnia 31. grudnia 1890, przeto, wypełniając kolumny karty oznajmienia ciągle ten dzień trzeba mieć na

*) Uwaga: Czechy, Galicya i Lodomerya z Krakowem, Dalmacya, Austrya poniżej Anizy, Austrya powyżej Anizy, Salzburg, Morawia, Szląsk, Bukowina, Styrya, Karyntyja, Kraina, Tyrol, Vorarlberg, Tryest z okragiem, Gorycyja i Gradyska, Istyrya.

względnie; dlatego naprzykład dziecka, które urodziło się po tymże dniu a przed wygotowaniem karty oznajmienia, nie trzeba wciągać do karty oznajmienia; człowieka zaś, który zmarł po 31. grudnia 1890 a przed wypełnieniem karty oznajmienia, trzeba w karcie oznajmienia zapisać ze wszystkimi szczegółami; tego, który dnia 31. grudnia 1890 używał mieszkania, ale w dniu wypełniania karty oznajmienia był już nieobecny, zapisać trzeba nie jako nieobecnego, lecz jako obecnego.

Po dokonaniem zapisaniu i opisaniu w karcie oznajmienia wszystkich osób, które liczone być mają, winien utrzymujący mieszkanie zesumować zapisy znajdujące się w kolumnach 24 i 25 karty oznajmienia, a z tych obu sum wynikającą ogólną sumę pod tymi kolumnami (jako ogólną liczbę obecnych) zapisać. Jeżeli jedna partya utrzymująca mieszkanie użyć musiała kilku kart oznajmienia (ustęp 3), natenczas sumowanie przeprowadzić należy na ostatniej karcie oznajmienia.

W tych większych miejscowościach, w których ze spisem ludności połączony jest opis stosunków mieszkania i w których używać się będzie formularza I a podać należy na pierwszej stronie karty oznajmienia także szczegóły co do składu osobowego partyi mieszkającej i ogólnej liczby osób obecnych; następnie szczegóły co do położenia, części składowych i użycia mieszkania, a to stosownie do treści pytań tamże wydrukowanych. Także i te szczegóły wpisać należy dopiero po wypełnieniu wewnętrznych stron karty oznajmienia I a.

W owych miejscowościach zaś, w których używać się będzie karty oznajmienia I b, tych dopiero co wzmiankowanych szczegółów (alinea 2 tego ustępu) podawać nie trzeba.

Wypełniając pojedyncze kolumny karty oznajmienia mieć trzeba na względzie ściśle co następuje:

Przy kolumnie 1. W tej kolumnie są wydrukowane liczby bieżące odnoszące się do osób, które w myśl następujących uwag w kolumnie 2 wpisane być mają. Dla wpisania szczegółów odnoszących się do każdej osoby z osobna, przeznaczona jest rubryka poprzeczna należąca do odnośnej liczby bieżącej.

Przy kolumnie 2. W kolumnie tej wpisani być mają w następującym porządku:

1. utrzymujący mieszkanie;
2. jego małżonka;
3. wszyscy synowie i córki, będący uczestnikami mieszkania;
4. ci synowie i te córki jeszcze stanu wolnego, nie będący uczestnikami mieszkania, którzy nie są jeszcze własnowolni (pełnoletni lub uznani za pełnoletnich), chociażby przez czas dłuższy (stałe) byli nieobecni, np. z powodu nauki, służby, wędrowności, czynnej służby wojskowej itp.;
5. wszyscy inni razem mieszkający krewni, powinowaci lub inni członkowie rodziny;
6. goście czasowo obecni, a mianowicie tak członkowie rodziny jak i inne osoby;
7. osoby, które od utrzymującego mieszkanie pobierają płacę lub zarobek, a zarazem są uczestnikami mieszkania, jak np. wychowawcy i wychowawczynie, rezydenci, słudzy i pomocnicy (czeladnicy, komisanci, uczniowie itd.);
8. podnajemcy mieszkania, nocujący (mający legowisko) itp. ze swymi krewnymi i wszelką służbą w tym samym porządku i z zachowaniem tych samych przepisów, co główni mieszkańcy.

Ustęp 10.

Obliczenie i podanie ogólnej liczby obecnych mieszkańców; opis stosunków mieszkania w większych miejscowościach.

Ustęp 11.

Bieżąca liczba osób.

Ustęp 12.

Nazwisko i porządek wpisywania.

Za podnajemców (partię podnajmującą) uważać należy takie osoby, które mają w podnajmie u utrzymującego mieszkanie, pewną miejscowo odgraniczoną część mieszkania (pokój, gabinet itp.), za nocujących zaś uważać należy te osoby, którym daje się za opłatą tylko miejsce na łóżko (legowisko).

Jeżeli w kolumnie 2 zapisać wypadnie osoby, należące do wojska czynnego, trzymać się należy tego, co powiedziano w ustępie 4 (alinea 2) tej instrukcji.

Jeżeli małżonkowie rozwiedzeni są sądownie, małżonka, który nie używa mieszkania, nie należy zapisywać w karcie oznajmienia, ani też dzieci, które mu sąd oddał.

Osoby, używające zwykle mieszkania partyi głównej lub podnajmującej zapisać należy w karcie oznajmienia nawet wtedy, gdy są czasowo nieobecne, np. gdy są w podróży, w szpitalu itp.

Ustęp 13.

Stosunek do utrzymującego mieszkanie.

Przy kolumnie 3. Tu podać należy dokładnie stosunek pokrewieństwa, lub inny stosunek każdej pojedynczej w kolumnie 2 zapisanej osoby do utrzymującego mieszkanie. Tego ostatniego oznacza się jako „utrzymującego mieszkanie“ Co do każdej innej osoby podać należy, czy jest jego żoną, synem, córką, ojcem, matką, bratem, siostrą itp.; czy jest jego gościem, czy zostaje na utrzymaniu lub wikcie, czy znajduje się u niego w stosunku odpłatnym lub służbowym, np. jako wychowawca, pomocnik, sługa itp., czy wreszcie jest partią podnajmującą. W tym ostatnim wypadku wykazać należy stosunek do podnajemcy w taki sam sposób, jak to polecono co do partyi głównej. Mieszkańców zakładu do wspólnego pobytu oznaczyć należy stosownie do rodzaju zakładu jako uczniów, zakonników, chorych, więźniów gości itp.

Ustęp 14.

Płeć.

Przy kolumnie 4 i 5. Przy każdej w kolumnie 2 zapisanej osobie płci męskiej należy w kolumnie 4, zaś przy każdej tamże zapisanej osobie płci żeńskiej w kolumnie 5, wpisać liczbę 1.

Ustęp 15.

Data urodzenia.

Przy kolumnie 6. Jeżeliby zapisanie dnia i roku urodzenia było niemożliwym, natenczas podać należy przynajmniej najbardziej zbliżony dzień względnie rok urodzenia.

Ustęp 16.

Miejsce urodzenia.

Przy kolumnie 7. Co do osób urodzonych w obszarze krajów reprezentowanych w Radzie państwa, podać trzeba nietylko ich miejsce urodzenia, lecz także powiat polityczny i kraj. Jeżeli osoba wpisana urodzona jest w krajach korony węgierskiej, wykazać należy z przytoczeniem komitatu, czy urodzona została w Węgrzech, w Kroacyi-Slawonii lub Rjece z okręgiem. Co do osób urodzonych w Bośni i Hercegowinie, podać należy te kraje, a zarazem właściwy obwód. Przy osobach urodzonych za granicą wykazać należy odnośne państwo np. Bawarya, Francya itp., a zarazem właściwy okrąg administracyjny (okrąg rządowy, departament itp.).

Ustęp 17.

Swojszczyzna i przynależność państwowa.

Przy kolumnie 8. Na zasadzie §. 14 przepisu o wykonaniu spisu ludności, zapisać trzeba jako tubylców gminy miejscowej, do której osada należy, nietylko posiadających prawo swojszczyzny, lecz także tych obywateli austriackich, tamże obecnych, o których niewiadomo, w której gminie uważani być mają na zasadzie ustawy o swojszczyźnie za posiadających prawo swojszczyzny. Gdy nie wiadomo, gdzie osoba ma prawo swojszczyzny, w kolumnie 8 zapisać trzeba miejscową gminę pobytu, przydając po nazwie

tej gminy wyrazi: „na zasadzie §. 14 przepisu o konskrypcyi“. Jeżeli osoba, która ma być wpisana, posiada prawo swojszczyzny w innej gminie krajów w Radzie państwa reprezentowanych, wymienić trzeba nietylko gminę przynależną, lecz także powiat polityczny i kraj.

Jeżeli zaś owa osoba przynależy do krajów korony węgierskiej, wyrazić trzeba z przytoczeniem komitatu, czy ma prawo przynależności w Węgrzech, Krocacy-Sławonii, lub w Rjece z okręgiem. Jeżeli owa osoba przynależy do Bośni lub Hercegowiny, te kraje, a zarazem właściwy obwód trzeba wymienić. Co do cudzoziemców wymienić trzeba państwo zagraniczne, np.: Bawaryę, Francję itp., a zarazem także właściwy okrąg administracyjny (okrąg rządowy, departament itp.).

Przy kolumnie 9. Tutaj wyrazić trzeba, że osoba jest obrządku rzymsko-katolickiego, grecko-unickiego, ormiańsko-unickiego, starokatolickiego, grecko-wschodniego, ormiańsko-wschodniego, wyznania ewangelicko-augsburskiego (luterskiego), ewangelicko-helweckiego (reformowanego), herrnhuckiego, anglikańskiego, mennonickiego, unitarskiego, lipowańskiego, religii izraelskiej, mahomedańskiej itd., lub że nie ma żadnego wyznania.

Ustęp 18.
Wyznanie.

Przy kolumnie 11. Kolumnę tę wypełnić trzeba tylko wtedy, gdy się zapisuje osoby, przynależące do krajów w Radzie państwa reprezentowanych. Zapisać tu trzeba język, którego każda z tych osób używa w zwykłym obcowaniu, lecz tylko jeden z następujących: niemiecki, czeski-morawski-słowacki, polski, ruski, słoweński, serbski-kroacki, włoski-ladyński, rumuński, węgierski (ten ostatni tylko na Bukowinie).

Ustęp 19.
Język towarzyski.

Co do osób, które z powodu niemowlęstwa, wad cielesnych lub dla braku rozwoju umysłowego, nie używają właściwie żadnego języka, zapisać trzeba ten z powyższych języków towarzyskich, który, ze względu na stosunki, przyjętą wypada za język towarzyski tychże osób i który ich rodzice lub zastępcy tychże podadzą.

Przy kolumnie 12. Tutaj wykazać należy jak najdokładniej gałęź zawodu głównego co do wszystkich osób, które rok 14. życia ukończyły, a co do osób niżej lat 14 wówczas, jeżeli zostają w służbie lub są zatrudnione w jakim oznaczonym zawodzie lub sposobie zarobkowania.

Ustęp 20.
Gałęź zawodu głównego.

Tak na przykład podać należy:

co do osób, które jako właściciele, urzędnicy, dzierżawcy, służba, robotnicy lub na jakimkolwiek innym stanowisku, przeważnie zajmują się rolnictwem: rolnictwo;

co do przemysłowców, fabrykantów, rzemieślników, kupców tudzież ich personalu, pomocników, robotników, uczniów i zarobników szczególną gałęź (rodzaj i gatunek) rzemiosła, fabrykacyi, handlu lub innego przemysłu;

co do urzędników publicznych lub innych funkcjonariuszów publicznych, szczególną gałęź ich służbowego zajęcia;

co do osób wykonywających tak zwane wolne zawody, np. lekarzy, adwokatów, malarzy, rzeźbiarzy, autorów ich szczególny zawód, przy czem artyści zajmujący się malarstwem i rzeźbiarstwem, nadto artystami nazwać się mają;

co do sług, których się używa wyłącznie w gospodarstwie domowym i do posług osobistych rodzaj ich zajęcia;

itd.

Wyrobnicy z zarobkiem dziennym i zmieniającym się zajęciem podać mają tylko ten zawód, w którym przeważnie bywali zatrudniani.

tej gminy wyrazy: „na zasadzie §. 14 przepisu o konskrypcyi“. Jeżeli osoba, która ma być wpisana, posiada prawo swojszczyzny w innej gminie krajów w Radzie państwa reprezentowanych, wymienić trzeba nie tylko gminę przynależną, lecz także powiat polityczny i kraj.

Jeżeli zaś owa osoba przynależy do krajów korony węgierskiej, wyrazić trzeba z przytoczeniem komitatu, czy ma prawo przynależności w Węgrzech, Kroacyi-Sławonii, lub w Rjece z okręgiem. Jeżeli owa osoba przynależy do Bośni lub Hercegowiny, te kraje, a zarazem właściwy obwód trzeba wymienić. Co do cudzoziemców wymienić trzeba państwo zagraniczne, np.: Bawaryę, Francję itp., a zarazem także właściwy okrąg administracyjny (okrąg rządowy, departament itp.).

Przy kolumnie 9. Tutaj wyrazić trzeba, że osoba jest obrządku rzymsko-katolickiego, grecko-unickiego, ormiańsko-unickiego, starokatolickiego, grecko-wschodniego, ormiańsko-wschodniego, wyznania ewangelicko-augsburskiego (tuterskiego), ewangelicko-helweckiego (reformowanego), herrnhuckiego, anglikańskiego, mennonickiego, unitarskiego, lipowańskiego, religii izraelskiej, mahomedańskiej itd., lub że nie ma żadnego wyznania.

Ustęp 18.
Wyznanie.

Przy kolumnie 11. Kolumnę tę wypełnić trzeba tylko wtedy, gdy się zapisuje osoby, przynależące do krajów w Radzie państwa reprezentowanych. Zapisać tu trzeba język, którego każda z tych osób używa w zwykłym obcowaniu, lecz tylko jeden z następujących: niemiecki, czeski-morawski-słowacki, polski, ruski, słoweński, serbski-króacki, włoski-ladyński, rumuński, węgierski (ten ostatni tylko na Bukowinie).

Ustęp 19.
Język towarzyski.

Co do osób, które z powodu niemowlęstwa, wad cielesnych lub dla braku rozwoju umysłowego, nie używają właściwie żadnego języka, zapisać trzeba ten z powyższych języków towarzyskich, który, ze względu na stosunki, przyjętą wypada za język towarzyski tychże osób i który ich rodzice lub zastępcy tychże podadzą.

Przy kolumnie 12. Tutaj wykazać należy jak najdokładniej gałęź zawodu głównego co do wszystkich osób, które rok 14. życia ukończyły, a co do osób niżej lat 14 wówczas, jeżeli zostają w służbie lub są zatrudnione w jakim oznaczonym zawodzie lub sposobie zarobkowania.

Ustęp 20.
Gałęź zawodu głównego.

Tak **na przykład** podać należy:

co do osób, które jako właściciele, urzędnicy, dzierżawcy, służba, robotnicy lub na jakimkolwiek innym stanowisku, przeważnie zajmują się rolnictwem: rolnictwo;

co do przemysłowców, fabrykantów, rzemieślników, kupców tudzież ich personalu, pomocników, robotników, uczniów i zarobników szczególną gałęź (rodzaj i gatunek) rzemiosła, fabrykacyi, handlu lub innego przemysłu;

co do urzędników publicznych lub innych funkcyjaryuszów publicznych, szczególną gałęź ich służbowego zajęcia;

co do osób wykonywających tak zwane wolne zawody, np. lekarzy, adwokatów, malarzy, rzeźbiarzy, autorów ich szczególny zawód, przy czem artyści zajmujący się malarstwem i rzeźbiarstwem, nadto artystami nazwać się mają;

co do sług, których się używa wyłącznie w gospodarstwie domowym i do posług osobistych rodzaj ich zajęcia;

itd.

Wyrobniicy z zarobkiem dziennym i zmieniającym się zajęciem podać mają tylko ten zawód, w którym przeważnie bywali zatrudniani.

jest właścicielem gdziekolwiek bądź położonej realności podlegającej podatkowi gruntowemu, natenczas wpisuje się w kolumnie 17, liczbę 1. — Jeżeli osoba taka jest tylko współwłaścicielem, natenczas dokonuje się wpisu w taki sam sposób, ale uwidocznia się zarazem wzmiankowany stosunek przez umieszczenie pod liczbą 1 znaku X.

Przy kolumnie 18 i 19. Znajomość czytania i pisania oznacza się w ten sposób, że co do osób umiejących i czytać i pisać w kolumnie 18, zaś co do osób, które wprawdzie pisać nie umieją, ale umieją czytać w kolumnie 19 wpisuje się liczbę 1. Jeżeli liczona osoba nie umie ani czytać ani pisać, kładzie się w obu kolumnach kreskę poprzeczną.

Przy kolumnie 20 do 23. Tu podaje się przez wpisanie liczby 1 do właściwej kolumny, czy osoba liczona jest ciemną na oba oczy, głuchoniemą, obłąkaną lub głupkowatą, lub czy jest kretynem. Innych ułomności prócz wzmiankowanych wykazywać nie trzeba.

Przy kolumnie 24 do 27. Jako czasowo obecne oznacza się przez wpisanie cyfry 1 w kolumnie 24 te osoby, które dnia 31. grudnia 1890 tylko dla powodów przemijających przez czas krótki są obecne w mieszkaniu, w którym je liczono;

jako stale obecnych w kolumnie 25 tych, którzy w czasie spisu ludności znajdują się w swoich zwykłych mieszkaniach.

Jako czasowo nieobecne oznacza się w kolumnie 26 te osoby, które dnia 31. grudnia 1890 tylko dla przemijających powodów przez czas krótki są nieobecne w swoich zwykłych mieszkaniach;

jako stale nieobecnych w kolumnie 27, tych, którzy dnia 31. grudnia 1890 są nieobecni w swoich zwykłych mieszkaniach, a to na czas dłuższy np. z powodu nauki, wykształcenia zawodowego, służby, terminowania itp.

Liczba 1 musi być zatem przy każdej zapisanej osobie raz wstawioną w jednej z czterech kolumn 24—27.

Przy kolumnie 28. Jeżeli osoba nieobecna bawi w innej osadzie, atoli do gminy miejsca spisu należącej, wciągnąć trzeba tylko nazwę tego miejsca (osady), jeżeli zaś osoba nieobecna przebywa w innej gminie, należącej do jednego z krajów w Radzie państwa reprezentowanych, podać trzeba kraj, powiat polityczny i gminę miejscową. Jeżeli osoba nieobecna przebywa w krajach korony węgierskiej, wykazać trzeba, czy bawi w Węgrzech, w Krocacji-Slawonii, lub w Rjece z jej okręgiem. Jeżeli osoba nieobecna o którą chodzi, pozostaje w Bośni lub Hercegowinie, te kraje trzeba wymienić. Jeżeli nieobecny przebywa za granicą, wymienić trzeba tylko państwo zagraniczne, np. Bawaryę, Francję, itd.

We względzie wykazania zwierząt użytkowych domowych trzymać się należy ściśle tego prawidła, że szczegóły te odnoszą się wyłącznie tylko do zwierząt znajdujących się w domu, tudzież w budynkach i stajniach do domu należących. Jeżeli zatem zwierzęta są umieszczone w domu, (względnie w budynkach i stajniach do niego należących), w którym właściciel zwierząt także mieszka, natenczas on sam wpisać ma do swojej karty oznajmienia szczegóły o zwierzętach użytkowych. W innym wypadku obowiązany jest ów, komu zwierzęta użytkowe są powierzone, poczynić odpowiednie wpisy w swojej karcie oznajmienia. Po wpisaniu szczegółów o stanie bydła, podać należy

Ustęp 24.
Znajomość czytania
i pisania:

Ustęp 25.
Ułomności cielesne lub
umysłowe.

Ustęp 26.
Obecni.
Nieobecni.

Ustęp 27.
Pobyt nieobecnych.

Ustęp 28.
Instrukcja co do szczegółów
o użytkowych zwierzętach
domowych i o ich posiadaczach.

pod *B* ile sztuk z każdego gatunku bydła posiada w tym domu każdy z osobna imiennie oznaczony właściciel.

Konie zakładów hodowli koni wykazać należy w karcie oznajmienia.

Również wykazać należy w karcie oznajmienia owe konie, które ze strony korpusów wojskowych armii lub obrony krajowej oddane zostały osobom prywatnym do używania.

Inne konie należące do skarbu wojskowego, tudzież konie i zwierzęta juczne, służące na własny użytek oficerów, liczone będą przez władze wojskowe, nie należy ich zatem zapisywać do karty oznajmienia.

III.

Do spisu ludności: wolne od stępli i opłat.

..... syn .....

i ..... urodził się .....

(dnia, miesiąca, roku) .....

Wydano w ..... dnia ..... 18 .....

(Pieczęć.)

Podpis utrzymującego metryki

.....

Kraj:	Osada: . . . . .
Powiat polityczny:	Ulica lub plac: . . . . .
Gmina miejscowa:	Nr. domu: . . . . .
	Nazwisko właściciela domu: . . . . .

IV. a.

Arkusze okładkowy

(Wykaz zebranych kart oznajmienia)

dla miejscowości, w których bada się stosunki mieszkań.

(Sporządzić ma właściciel domu lub jego pełnomocnik.)

Instrukcja.

- a) Właściciel domu lub jego pełnomocnik wpisać ma na doręczonych mu kartach oznajmienia, zanim je rozda między partie u niego mieszkające, ulicę (plac), przy której dom jest położony, numer domu, i numer mieszkania. Zatrzymać tu trzeba numer mieszkania podane w wyjawie do podatku czynszowego. Jeżeli w gminie nie opłaca się podatku czynszowego, podać należy numer mieszkań w domu używane; a gdyby mieszkania nie były ponumerowane, należy je dla celów spisu ludności ponumerować liczbami bieżącymi zaczynającymi się w parterze, a w domach, w których znajdują się mieszkania piwniczne w piwnicach, a kończącymi się na ostatniem piętrze.
- b) Właściciel domu lub jego pełnomocnik rozdać ma wszystkim partiom u niego mieszkającym karty oznajmienia w celu ich wypełnienia i instrukcją (formularz II) dnia 29. grudnia 1890.
- c) Jeżeli właściciel mieszka w domu, wypełnić ma także dla siebie kartę oznajmienia, a jeżeli sam zamieszkuje dom cały, winien tą okoliczność potwierdzić na końcu swojej karty oznajmienia (Obacz: Ustęp 7 instrukcji o wypełnianiu kart oznajmienia, formularz II).
- d) Jeżeli jedna z partyi mieszkających ma tak wielu domowników do spisania, że na to jedna karta oznajmienia nie wystarczy, użyć należy dwóch, a w razie potrzeby więcej kart oznajmienia, które właściciel domu lub jego pełnomocnik ma wydać. Na ten wypadek zanotować trzeba w kolumnie 26 poniższej tabeli, ile kart oznajmienia wypełnił każdy utrzymujący mieszkanie.
- e) Zbierając karty oznajmienia, co odbyć się ma 3. stycznia 1891, właściciel domu lub jego pełnomocnik przekonać się winien, czy wszyscy utrzymujący mieszkania, wypełnili całkiem, i opatrzili podpisem karty oznajmienia; potrzebne uzupełnienia przedsięwziąć należy bezzwłocznie.
- f) Zbierając karty oznajmienia, właściciel domu lub jego pełnomocnik ma się także przekonać, czy przyszyto do karty oznajmienia wyciągi z metryk osób płci męskiej urodzonych w latach 1871 aż do 1881 włącznie, lub wierzytelne odpisy ich metryk, które trzeba dołączyć na zasadzie §. 19 przepisu, dotyczącego się wykonania spisu ludności.
- g) Zebrane karty oznajmienia uporządkować należy następnie wedle numerów bieżących mieszkań, numerów zaś mieszkań w liczbowym porządku zapisać w kolumnie pierwszej poniższej tabeli; to uczynić trzeba nawet i w tym przypadku, gdyby pomieszkane — czy to z powodu niewynajęcia czy też z powodu użycia do celów przemysłowych — było niezamieszkałe i gdyby wskutek tego dla niego nie wystawiono osobnej karty oznajmienia. Następnie należy wypełnić pojedyncze kolumny poniższej tabeli szczegółami co do składu partyi mieszkającej i co do ogólnej ilości osób obecnych, tudzież co do opisu stosunków mieszkania, odpowiednio do pytań zawartych na stronie zewnętrznej kart oznajmienia, przyczem szczegóły kolumn 9 do 18, tudzież 23 i 24 przez wpisanie liczby 1 w odpowiednich kolumnach uwidocznione być mają.

Uwaga: Formularz IV a składa się z 4 stronicy, na pierwszej stronicy znajduje się napis, instrukcja i początek tabeli (str. 368 i 369 Dz. u. p.); na dalszych trzech stronicach znajduje się dalszy ciąg tabeli.

- h) Gdyby mieszkanie jedno lub mieszkań kilka były dnia 31. grudnia 1890 niezamieszkałe — czy to z powodu niewynajęcia czy też z powodu użycia ich do celów przemysłowych, — albo gdyby były zajęte tylko przez wojskowych czynnych, których spisem nie zajmują się urzędy cywilne, trzeba to podać wyraźnie w kolumnie 26 poniższej tabeli, opisanie stosunków mieszkania wszakże i w tym wypadku zaniechanem być nie może. Gdyby jakiego mieszkania używano wyłącznie tylko do celów przemysłowych, uwidocznić to należy przez wpisanie liczby 1 w kolumnie 25.
- i) Po dokładnem wypełnieniu tabeli umieścić należy na końcu sumy dla całego domu.
- k) Jeżeliby którykolwiek z utrzymujących mieszkanie odmówił przyjęcia karty oznajmienia, lub nie oddał wypełnionej karty oznajmienia we właściwym czasie, również i o tem uczynić należy wzmiankę w kolumnie 26 poniższej tabeli. Tamże i w taki sam sposób nadmienić trzeba, gdyby spostrzeżono niedokładności w pojedynczych kartach oznajmienia.
- l) Wszelkie karty oznajmienia wraz z przyszytymi do nich metrykami urodzeń należy w końcu razem zeszyć i włożyć do tego arkusza okładkowego; u spodu arkusza zaś umieścić należy z przydaniem daty i podpisu potwierdzenie, że żadna z party mieszkających pominięta nie została. Karty oznajmienia i arkusze okładkowe oddać należy dnia 5. stycznia 1891 naczelnikowi gminy lub urzędnikowi ustanowionemu do ich odbioru.

Numer mieszkania	Nazwisko utrzymującego mieszkanie	Ilość obecnych mieszkańców						Mieszkania znajdują się										Mieszkanie składa się				Mieszkanie służy			Uwaga
		członków rodziny utrzymującego mieszkanie	podnajmców	nowożyjących	slug wszelkiego rodzaju	gości i innych osób	ilość ogólna	w piwnicy (podziemiu)	w parterze (nadziemiu)	w wysokim parterze	na pięterku (Mezzanin)	1.	2.	3.	4.	5.	na poddaszu	z pokoi	z gabinetów (komor)	z przedpokoi	z kuchni	tylko do mieszkania	także do wykonywania przemysłu	tylko do wykonywania przemysłu	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Kraj:	Osada: . . . . .
Powiat polityczny:	Ulica lub plac: . . . . .
Gmina miejscowa:	Nr. domu: . . . . .
	Nazwisko właściciela domu: . . . . .

IV. b.

Arkusz okładkowy

(Wykaz zebranych kart oznajmienia)

dla miejscowości, w których nie bada się stosunków mieszkań.

(Sporządzić ma właściciel domu lub jego pełnomocnik.)

Instrukcja.

- a) Właściciel domu lub jego pełnomocnik wpisać ma na doręczonych mu kartach oznajmienia, zanim je rozda między partie u niego mieszkające, ulicę (plac), przy której dom jest położony, numer domu i numer mieszkania. Zatrzymać tu trzeba numera mieszkań podane w wyjawie do podatku czynszowego. Jeżeli w gminie nie opłaca się podatku czynszowego, podać należy numera mieszkań w domu używane; a gdyby pomieszkania nie były ponumerowane, należy je dla celów spisu ludności ponumerować liczbami bieżącymi zaczynającymi się w parterze, a w domach, w których znajdują się mieszkania piwniczne w piwnicach, a kończącymi się na ostatniem piętrze.
- b) Właściciel domu lub jego pełnomocnik rozdać ma wszystkim partyom u niego mieszkającym karty oznajmienia w celu ich wypełnienia i instrukcję (formularz II) dnia 29. grudnia 1890.
- c) Jeżeli właściciel mieszka w domu, wypełnić ma także dla siebie kartę oznajmienia, a jeżeli sam zamieszkuje dom cały, winien tą okoliczność potwierdzić na końcu swojej karty oznajmienia. (Obacz: Ustęp 7 instrukcji o wypełnianiu kart oznajmienia, formularz II).
- d) Jeżeli jedna z party mieszkających ma tak wielu domowników do spisania, że na to jedna karta oznajmienia nie wystarczy, użyć należy 2 a w razie potrzeby więcej kart oznajmienia, które właściciel domu lub jego pełnomocnik ma wydać. Na ten wypadek zanotować trzeba w kolumnie „uwaga“ poniższej tabeli, ile kart oznajmienia wypełnił każdy utrzymujący mieszkanie.
- e) Zbierając karty oznajmienia, co odbyć się ma 3. stycznia 1891, właściciel domu lub jego pełnomocnik przekonać się winien, czy wszyscy utrzymujący mieszkania, wypełnili je całkiem i opatrzyli podpisem karty oznajmienia; potrzebne uzupełnienia przedsięwziąć należy bezzwłocznie.
- f) Zbierając karty oznajmienia, właściciel domu lub jego pełnomocnik ma się także przekonać, czy przyszyto do nich wyciągi z metryk osób płci męskiej urodzonych w latach 1871 aż do 1881 włącznie, lub wierzytelne opisy ich metryk, które trzeba dołączyć na zasadzie §. 19go przepisu, tyżącego się wykonania spisu ludności.
- g) Zebrane karty oznajmienia uporządkować należy następnie wedle numerów bieżących mieszkań, numera zaś mieszkań w liczbowym porządku zapisać w kolumnie pierwszej poniższej tabeli; to uczynić trzeba nawet i w tym przypadku, gdyby pomieszkane — czy to z powodu niewynajęcia czy też z powodu użycia do celów przemysłowych — było niezamieszkanne i gdyby w skutek tego dla niego nie wystawiono osobnej karty oznajmienia. Następnie należy wypełnić kolumny tabeli poniżej umieszczonej. U spodu kolumny należy przy słowach ogólna liczba obecnych umieścić odnośną sumę dla całego domu.
- h) Gdyby mieszkanie jedno lub mieszkań kilka były dnia 31. grudnia 1890 niezamieszkanne — czy to z powodu niewynajęcia czy też z powodu użycia do celów przemysłowych, — albo gdyby były zajęte tylko przez wojskowych czynnych, których spisem nie zajmują się urzędy cywilne, trzeba to podać wyraźnie w poniższej tabeli w kolumnie uwaga.

Uwaga: Formularz IV b składa się z 4 stronic, na pierwszej stronicy znajduje się napis, instrukcja i początek tabeli (str. 370 i 371 Dz. u. p.); na dalszych trzech stronicach znajduje się dalszy ciąg tabeli.

V.

Arkusz spisowy

do obliczenia ludności i najważniejszych zwierząt użytkowych domowych podług stanu z dnia 31. grudnia 1890.

[Arkusz spisowy, którego wypełnienie nie jest rzeczą osób prywatnych, lecz urzędnika spisowego, zawiera te same kolumny co karta oznajmienia I b, różni się zaś od niej tem, że kolumna 1 podzieloną jest w arkuszu spisowym na kolumny 1 a i 1 b, kolumna 1 a ma napis „numer mieszkania“, zaś kolumna 1 b opatrzona jest napisem „bieżąca liczba osób należących do każdej partii utrzymującej mieszkanie“. Oprócz tego różni się arkusz spisowy od karty oznajmienia I b innym tytułem i tem, że w niej niema trzech na czele tabeli karty oznajmienia I b umieszczonych uwag ani umieszczonej na końcu karty oznajmienia klauzuli potwierdzającej, — tudzież że w arkuszu spisowym niema oznaczeń „ulica lub plac“ i „Nr. mieszkania“ znajdujących się w napisie karty oznajmienia I b, i że przy oznaczeniu: „gmina miejscowa“ przydać należy wyraz: „(obszar dworski)“.]

VI.

Instrukcja

o wypełnianiu arkusza spisowego.

Ustęp 1.

Których mieszkańców zamieścić trzeba w arkuszu spisowym i w jakim porządku.

W arkuszu spisowym zamieścić trzeba wszystkie osoby w domu mieszające, w liczbowym porządku, w którym partje utrzymujące mieszkania po sobie następują i w myśl postanowień zawartych w ustępie 12 tej instrukcji. Partje utrzymujące mieszkania następują po sobie w porządku numerów, jakimi są oznaczone ich mieszkania. Jeżeli mieszkania nie są ponumerowane, natenczas przedsięwziąć trzeba dla celów konskrypcji ich ponumerowanie poczynając w parterze, a jeśli istnieją mieszkania piwniczne w piwnicach, a kończąc na ostatniem piętrze.

Ludzie, żyjący pojedynczo, jeżeli zajmują osobne mieszkania, uważani będą za partję utrzymującą mieszkanie. Najemcy, którzy zajmują tylko lokal na zakład lub pracownię, ale tam nie mieszkają, nie będą właśnie dla tego uważani za utrzymujących mieszkanie.

Ustęp 2.

Użycie więcej jak jednego arkusza spisowego.

Jeżeli partja utrzymująca mieszkanie składa się z tak wielu osób, że na ich spisanie nie wystarczają rubryki poprzeczne policzbowane, natenczas użyć należy dwóch, a według potrzeby także i więcej arkuszy spisowych.

Ustęp 3.

Mieszkania niezajęte.

Gdyby dnia 31. grudnia 1890 było gdzie mieszkanie niezajęte, trzeba je przecież zapisać pod właściwym numerem w arkuszu spisowym, i okoliczność tę uwidocznić wyraźnie w kolumnie 2 przez dodanie uwagi: „niezamieszkałe“.

Ustęp 4.

Przepis na wypadek, gdyby się znalazł dom bez numeru.

Gdyby nad spodziewanie znalazł się dom bez numeru, komisarz spisowy uwiadomić powinien niezwłocznie przełożonego gminy, który zarządzić ma natychmiast opatrzenie domu liczbą i donieść o tem komisarzowi spisowemu.

Ponieważ według przepisu o spisie ludności czynne wojsko spisać mają władze wojskowe, przeto arkusz spisowy nie jest przeznaczony do spisania wojska czynnego.

Takie osoby należące do czynnego wojska, które do arkusza spisowego zapisać trzeba jako utrzymujących mieszkanie, jako członków rodziny albo jako współuczestników mieszkania, wymienić należy przez zapisanie ich nazwiska i stopnia tylko w kolumnie 2, w kolumnach zaś 3—28 co do nich żadnych wpisów czynić nie wolno.

Do czynnego wojska zaliczają się wszystkie w wojskowej czynnej służbie zostające lub czasowo urlopowane albo do stanu władz i zakładów wojskowych należące osoby armii, marynarki wojennej i obrony krajowej (licząc tu także duchownych wojskowych, audytorów, lekarzy wojskowych, rachmistrzów oddziałowych, urzędników wojskowych i weterynarzy wojskowych, tudzież osoby pobierające płacę miesięczną, lecz do żadnej klasy rangi nie wcielone), niemniej rezerwy uzupełniającej. W podobny sposób postąpić należy co do oficerów, lekarzy i weterynarzy wojskowych, tudzież żołnierzy pełniących służbę w zakładach hodowli koni, co do oficerów i żołnierzy korpusu wojskowej straży dla c. k. wiedeńskich sądów cywilnych i korpusów policji wojskowej we Lwowie i Krakowie, tudzież co do tych oficerów i żołnierzy królewsko węgierskiej obrony krajowej, którzy znajdują się w czynnej służbie w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych.

Natomiast nie zalicza się do wojska czynnego wszystkich innych przynależnych do wojska, marynarki wojennej (licząc tu także obronę morską) i do obrony krajowej, mianowicie także stale urlopowanych (licząc tu także oficerów z płacą odstawki, lub bez płacy urlopowanych), nie pełniących służby czynnej oficerów i żołnierzy w rezerwie, obronie krajowej nieczynnej i w rezerwie uzupełniającej, emerytów wojskowych, inwalidów wojskowych mieszkających poza obrębem domów dla inwalidów, wreszcie oficerów i żołnierzy żandarmeryi. Przy wypełnianiu arkusza spisowego postąpić należy z temi wszystkimi osobami tak samo jak z osobami stanu cywilnego.

Co do partyi utrzymujących mieszkanie, które są nieobecne, zażądać należy potrzebnych wyjaśnień od właściciela domu lub jego pełnomocnika. Jeżeli co do tych osób nie można prócz ich nazwisk otrzymać dalszych wyjaśnień, trzeba nadmienić o tem w arkuszu spisowym.

Takie partye utrzymujące mieszkanie, które mają mieszkania w rozmaitych miejscach, które np. latem mieszkają na wsi a zimą w mieście, zapisać trzeba tylko w tem mieszkaniu, w którym znajdowały się dnia 31. grudnia 1890.

Komisarz spisowy ma prawo przeglądać dokumenty potrzebne do wypełnienia arkusza spisowego (metryki urodzenia, metryki ślubne, świadectwa swojszczyzny, książki służbowe, paszporty itd., na jego żądanie zatem należy mu je okazać.

Co do krajowców płci męskiej urodzonych w latach 1871 aż do roku 1881 włącznie, dołączyć należy do każdego arkusza spisowego, w którym taki tutejszy krajowiec przy spisie ludności miejscowej po raz pierwszy zapisany został, wyciąg z księgi urodzonych, albo uwierzytelniony odpis metryki urodzenia odnoszący się do niego.

Za krajowców uważa się owe osoby, które mają prawo swojszczyzny w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych.*)

Ustęp 5.

Spis czynnego wojska przez władze wojskowe i przepis na wypadek, gdyby było potrzeba zapisać czynnych wojskowych do arkusza spisowego.

Ustęp 6.

Gdy utrzymujący mieszkania są nieobecni.

Ustęp 7.

Spisanie osób mających mieszkania w rozmaitych miejscach.

Ustęp 8.

Okazanie potrzebnych dokumentów i dołączenie metryk krajowców płci męskiej urodzonych w latach 1871—1881.

*) Uwaga: Czechi, Galicya i Lodomerya z Krakowem, Dalmacya, Austrya poniżej Anizy, Austrya powyżej Anizy, Salzburg, Morawia, Szląsk, Bukowina, Styrya, Karyntya, Kraina, Tyrol, Vorarlberg, Tryest z okragiem, Gorycyja i Gradyska, Istrya.

Ustęp 9.

Wypełnić trzeba arkusz spisowy ściśle podług stanu z dnia 31. grudnia 1890.

Ponieważ dla uniknięcia, aby kogo nie zapisano dwa razy i dla zapobieżenia innym niedokładnościom, szczegóły, zapisać się mające w arkuszu spisowym, odnosić się muszą do terminu ściśle oznaczonego i w tym celu zarządzony został spis ludności podług stanu z dnia 31. grudnia 1890, przeto, wypełniając kolumny arkusza spisowego ciągle ten dzień trzeba mieć na względzie; dlatego np. dziecka, które urodziło się po tymże dniu a przed wygotowaniem arkusza spisowego, nie trzeba wciągać do arkusza spisowego; człowieka, który umarł po 31 grudnia 1890 a przed wypełnieniem arkusza spisowego, trzeba w arkuszu spisowym zapisać ze wszystkimi szczegółami; tego, który dnia 31. grudnia 1890 używał mieszkania, ale w dniu wypełniania arkusza spisowego był już nieobecny, zapisać trzeba nie jako nieobecnego, lecz jako obecnego.

Ustęp 10.

Obliczenie i podanie ogólnej liczby obecnych mieszkańców.

Po dokonaniem zapisaniu i opisaniu w arkuszu spisowym wszystkich osób, które liczone być mają, winien komisarz spisowy zesumować zapisy znajdujące się w kolumnach 24 i 25 arkusza spisowego, a z tych obu sum wynikającą ogólną sumę pod tymi kolumnami (jako ogólną liczbę obecnych) zapisać. Jeżeli dla jednego domu użyć musiano kilku arkuszy spisowych (ustęp 2), natenczas sumowanie przeprowadzić należy na ostatnim arkuszu spisowym.

Wypełniając pojedyncze kolumny arkusza spisowego mieć trzeba na względzie ściśle co następuje:

Ustęp 11.

Numer mieszkania i bieżąca liczba osób znajdujących się w każdym mieszkaniu.

Przy kolumnie 1 (podzielonej na 1 a i 1 b). W kolumnie 1 a zapisać należy w porządku liczbowym numeru wszystkich mieszkań w domu się znajdujących; w kolumnie 1 b zaś oznaczyć należy wszystkie osoby należące do jednej partii mieszkającej numerami w porządku liczbowym w taki sposób, by przy każdej partii mieszkającej liczbowanie poczynało się na nowo od liczby 1. Dla opisanja każdej osoby z osobna przeznaczona jest rubryka poprzeczna należąca do odnośnej liczby bieżącej.

Ustęp 12.

Nazwisko i porządek wpisywania.

Przy kolumnie 2. W kolumnie tej wpisani być mają w następującym porządku:

1. utrzymujący mieszkanie;
2. jego małżonka;
3. wszyscy synowie i córki, będący uczestnikami mieszkania;
4. ci synowie i te córki jeszcze stanu wolnego, nie będący uczestnikami mieszkania, którzy nie są jeszcze własnowolni (pełnoletni lub uznani za pełnoletnich), chociażby przez czas dłuższy (stałe) byli nieobecni, np. z powodu nauki, służby, wędrowności, czynnej służby wojskowej itp.;
5. wszyscy inni razem mieszkający krewni, powinowaci lub inni członkowie rodziny;
6. goście czasowo obecni, a mianowicie tak członkowie rodziny, jak i inne osoby;
7. osoby, które od utrzymującego mieszkanie pobierają płacę lub zarobek, a zarazem są uczestnikami mieszkania, jak np. wychowawcy i wychowawczynie, rezydenci, słudzy i pomocnicy (czeladnicy, komisanci, uczniowie itd.);
8. podnajemcy mieszkania, nocujący (mający legowisko) itp. ze swymi krewnymi i wszelką służbą w tym samym porządku i z zachowaniem tych samych przepisów, co główni mieszkańcy. Za podnajemców uważać należy takie osoby, które mają w podnajmie u utrzymującego mieszkanie, pewną miejscowo odgraniczoną część mieszkania (pokój, gabinet itp.), za nocujących zaś uważać należy te osoby, którym daje się za opłatą tylko miejsce na łóżko (legowisko).

Jeżeli w kolumnie 2 zapisać wypadnie osoby, należące do wojska czynnego, trzymać się należy tego, co powiedziano w ustępie 4 (alinea 2) tej instrukcyi.

Jeżeli małżonkowie rozwiedzeni są sądownie, małżonka, który nie używa mieszkania, nie należy zapisywać w arkuszu spisowym, ani też dzieci, które mu sąd oddał.

Osoby, używające zwykle mieszkania partyi głównej lub podnajemującej zapisać należy nawet wtedy, gdy są czasowo nieobecne, np. gdy są w podróży, w szpitalu itp.

Przy kolumnie 3. Tu podać należy dokładnie stosunek pokrewieństwa, lub inny stosunek każdej pojedynczej w kolumnie 2 zapisanej osoby do utrzymującego mieszkanie. Tego ostatniego oznacza się jako „utrzymującego mieszkanie“. Co do każdej innej osoby podać należy, czy jest jego żoną, synem, córką, ojcem, matką, bratem, siostrą itp.; czy jest jego gościem, czy zostaje na utrzymaniu lub wikcie, czy znajduje się u niego w stosunku odpłatnym lub służbowym, np. jako wychowawca, pomocnik, sługa itp., czy wreszcie jest partją podnajmującą. W tym ostatnim wypadku wykazać należy stosunek do podnajemcy w taki sam sposób, jak to polecono co do partyi głównej.

Mieszkańców zakładu do wspólnego pobytu oznaczyć należy stosownie do rodzaju zakładu jako uczniów, zakonników, chorych, więźniów, gości itd.

Przy kolumnie 4 i 5. Przy każdej w kolumnie 2 zapisanej osobie płci męskiej należy w kolumnie 4, zaś przy każdej tamże zapisanej osobie płci żeńskiej w kolumnie 5, wpisać liczbę 1.

Przy kolumnie 6. Jeżeliby zapisanie dnia i roku urodzenia było niemożliwem, natenczas podać należy przynajmniej najbardziej zbliżony dzień względnie rok urodzenia.

Przy kolumnie 7. Co do osób urodzonych w obszarze krajów reprezentowanych w Radzie państwa, podać trzeba nietylko ich miejsce urodzenia, lecz także powiat polityczny i kraj. Jeżeli osoba wpisana urodzona jest w krajach korony węgierskiej, wykazać należy z przytoczeniem komitatu, czy urodzoną została w Węgrzech, Krocacy-Slawonii lub Rjece z okręgiem. Co do osób urodzonych w Bośni i Hercegowinie, podać należy te kraje, a zarazem właściwy obwód. Przy osobach urodzonych za granicą wykazać należy odnośne państwo, np. Bawarya, Francya itp. a zarazem właściwy okrąg administracyjny (okrąg rządowy, departament itp.).

Przy kolumnie 8. Na zasadzie §. 14 przepisu o wykonaniu spisu ludności, zapisać trzeba jako tubylców gminy miejscowej, do której osada należy, nietylko posiadających prawo swojszczyzny, lecz także tych obywateli austriackich, tamże obecnych, o których niewiadomo, w której gminie uważani być mają na zasadzie ustawy o swojszczyźnie za posiadających prawo swojszczyzny. Gdy nie wiadomo, gdzie osoba ma prawo swojszczyzny, w kolumnie 8 zapisać trzeba miejscową gminę pobytu, przydając po nazwie tej gminy wyrazy: „na zasadzie §. 14 przepisu o konskrypcyi“. Jeżeli osoba, która ma być zapisaną, posiada prawo swojszczyzny w innej gminie krajów w Radzie państwa reprezentowanych, wymienić trzeba nietylko gminę przy należną, lecz także powiat polityczny i kraj.

Jeżeli zaś owa osoba przynależy do krajów korony węgierskiej, wyrazić trzeba z przytoczeniem komitatu, czy ma prawo przynależności w Węgrzech, Krocacy-Slawanii, lub w Rjece z okręgiem. Jeżeli owa osoba przynależy do Bośni lub Hercegowiny, te kraje, a zarazem właściwy obwód trzeba wymie-

Ustęp 13.

Stosunek do utrzymującego mieszkanie.

Ustęp 14.

Płeć.

Ustęp 15.

Data urodzenia.

Ustęp 16.

Miejsce urodzenia.

Ustęp 17.

Swojszczyzna i przynależność państwowa.

nić. Co do cudzoziemców wymienić trzeba państwo zagraniczne, np.: Bawaryę, Francję, a zarazem także właściwy okrąg administracyjny (okrąg rządowy, departament itp.).

Ustęp 18.
Wyznanie.

Przy kolumnie 9. Tutaj wyrazić trzeba, że osoba jest obrządku rzymsko-katolickiego, grecko-unickiego, ormiańsko-unickiego, starokatolickiego, grecko-wschodniego, ormiańsko-wschodniego, wyznania ewangelicko-augsburskiego (lutereckiego), ewangelicko-helweckiego (reformowanego), herrnhuckiego, anglikańskiego, mennonickiego, unitarskiego, lipowańskiego, religii izraelskiej, mahomedańskiej itd., lub że nie ma żadnego wyznania.

Ustęp 19.
Język towarzyski.

Przy kolumnie 11. Kolumnę tę wypełnić trzeba tylko wtedy, gdy się zapisuje osoby, przynależące do krajów w Radzie państwa reprezentowanych. Zapisać tu trzeba język, którego każda z tych osób używa w zwykłym obcowaniu, lecz tylko jeden z następujących: niemiecki, czeski-morawski-słowacki, polski, ruski, słoweński, serbski-kroacki, włoski-ladyński, rumuński, węgierski (ten ostatni tylko na Bukowinie). W celu wybadania, który z tych języków ma być wpisany jako język towarzyski, winien komisarz spisowy w tym względzie zapytać się głowy rodziny, przyczem unikać powinien tak możliwości wprowadzenia w błąd przez sposób postawienia pytania, jakoteż wpływania na rodzaj odpowiedzi.

Co do osób, które z powodu niemowlęstwa, wad cielesnych lub dla braku rozwoju umysłowego, nie używają właściwie żadnego języka, zapisać trzeba ten z powyższych języków towarzyskich, który ze względu na stosunki przyjąć wypada za język towarzyski tychże osób i który ich rodzice lub zastępcy tychże podadzą

Ustęp 20.
Gałęź zawodu głównego.

Przy kolumnie 12. Tutaj wykazać należy jak najdokładniej gałęź zawodu głównego co do wszystkich osób, które rok 14 życia ukończyły, a co do osób niżej lat 14 wówczas, jeżeli zostają w służbie lub są zatrudnione w jakim oznaczonym zawodzie lub sposobie zarobkowania.

Tak na przykład podać należy:

co do osób, które jako właściciele, urzędnicy, dzierżawcy, służba, robotnicy lub na jakimkolwiek innym stanowisku, przeważnie zajmują się rolnictwem: rolnictwo;

co do przemysłowców, fabrykantów, rzemieślników, kupców tudzież ich personalu, pomocników, robotników, uczniów i zarobników, szczególną gałęź (rodzaj i gatunek) rzemiosła, fabrykacji, handlu lub innego przemysłu;

co do urzędników publicznych lub innych funkcjonaryuszów publicznych, szczególną gałęź ich służbowego zajęcia;

co do osób wykonywających tak zwane wolne zawody, np.: lekarzy, adwokatów, malarzy, rzeźbiarzy, autorów ich szczególny zawód, przyczem artyści zajmujący się malarstwem i rzeźbiarstwem, nadto jako artyści oznaczeni być mają;

co do sług, których się używa wyłącznie w gospodarstwie domowym i do posług osobistych rodzaj ich zajęcia;

itd.

Wyrobnicy z zarobkiem dziennym i zmieniającym się zajęciem podać mają tylko ten zawód, w którym przeważnie bywali zatrudniani.

Także kobiety, dzieci i innych współuczestników mieszkania uważać należy za mających zawód, jeżeli mają własny oznaczony sposób zarobkowania lub pomagają stale głowie rodziny w jego zatrudnieniu.

Co do osób, nie mających oznaczonego zawodu, wymienić trzeba albo sposób, w jaki się utrzymują, np. że są rentierami, właścicielami domu, ubogimi otrzymującymi zasiłki itd., albo prowadzenie gospodarstwa domowego, pomoc w tymże, uczęszczanie do zakładów naukowych i wychowawczych itp.

Tylko co do osób, co do których nawet wzmianka w duchu powyższych uwag zrobioną być nie może, wolno kolumnę 12 wypełnić kreską poprzeczną.

Osoby znajdujące się w szpitalach, klinikach położniczych, domach pod-rzutek, w domach obłąkanych, jakoteż w więzieniach i aresztach i w wszelkich innych zakładach więziennych, zapisać trzeba w kolumnie 12 a według okoliczności w 13 podług rodzaju ich zarobkowości, tylko czasowo prze-rwanej, która jest zapisana w listach tychże zakładów jako ich stan lub zatrudnienie.

Przy kolumnie 13. Tu podać należy co do każdej osoby, względem której w kolumnie 12 wykazano zawód główny, stanowisko jakie ona zajmuje w tym zawodzie głównym, mianowicie podać należy stosunek posiadania, słuźbowy lub robotniczy w taki sposób, by się z tego okazywało, czy ona wykonuje zawód samoistnie lub niesamoistnie.

Tak na przykład podać należy:

czy osoba liczona jest właścicielem gruntu, dzierżawcą, urzędnikiem go-spodarskim, kolonem, lub jest zatrudniona w gospodarstwie wiejskiem za wy-nadgrózeniem rocznem, miesięcznem lub dziennem;

czy jest przedsiębiorcą, samoistnym kierownikiem, zarządcą lub zawiad-owcą, robotnikiem lub wyrobnikiem itp. fabryki;

czy jest majstrem, pomocnikiem lub czeladnikiem, robotnikiem, uczniem, wyrobnikiem itp. rzemiosła;

czy jest właścicielem, buchalterem, komisantem, uczniem lub innym słu-gą itp. handlu;

czy pełni słuźbę w gospodarstwie domowem, czy też używaną bywa do posług osobistych;

itp.

Jeżeli oprócz wymienionych i podobnych wypadków krewni, słuźdy lub inni współuczestnicy mieszkania pomagają głowie rodziny stale w jego zatrudnieniu zawodowem, i jeżeli wskutek tego w kolumnie 12 policzone zo-stały do jego zawodu głównego, natenczas oznaczyć należy w kolumnie 13 ich stanowisko w zawodzie uwagą: „pomagają w handlu,“ „pomagają w gospodarstwie wiejskiem“ itp.

Przy kolumnie 14 i 15. Kolumny te wypełnia się tylko względem takich osób, które obok zawodu głównego, albo nie mając zawodu głównego, wprawdzie tylko ubocznie ale regularnie wykonują czynności zarob-kowe. Co do osób, które nie będąc osobiście czynnymi, wyłącznie tylko ze swej własności dochody pobierają, nie czyni się w tem miejscu wpisu, a uwi-docznia się tylko w kolumnach 16 i 17 posiadanie domu lub gruntu, jeżeli jest. Pod względem dokładnego oznaczenia zarobku ubocznego w kolumnie 14, tudzież w kolumnie 15 stanowiska w nim, to jest stosunku posiadania, słuźbo-wego lub robotniczego trzymać się należy postanowień, jakie wydano co do wpisów przy zawodzie głównym (ustęp 20 i 21).

Przy kolumnie 16 i 17. Jeżeli osoba liczona jest właścicielem domu gdziekolwiek położonego, natenczas wpisuje się w kolumnie 16, jeżeli zaś

Ustęp 21.

Stanowisko w zawodzie głównym.

Ustęp 22.

Zarobek uboczny.

Ustęp 23.

Posiadanie domu i gruntu.

jest właścicielem gdziekolwiek bądź położonej realności podlegającej podatkowi gruntowemu, natenczas wpisuje się w kolumnie 17, liczbę 1. Jeżeli osoba taka jest tylko współwłaścicielem, natenczas dokonuje się wpisu w taki sam sposób, ale uwidocznia się zarazem wzmiankowany stosunek przez umieszczenie pod liczbą 1 znaku $\times$.

Ustęp 24.
Znajomość czytania
i pisania.

Przy kolumnie 18 i 19. Znajomość czytania i pisania oznacza się w ten sposób, że co do osób umiejących czytać i pisać w kolumnie 18, zaś co do osób, które wprawdzie pisać nie umieją, ale umieją czytać w kolumnie 19 wpisuje się liczbę 1. Jeżeli liczona osoba nie umie ani czytać ani pisać, kładzie się w obu kolumnach kreskę poprzeczną.

Ustęp 25.
Ułomności cieleśne lub
umysłowe.

Przy kolumnie 20 do 23. Tu podaje się przez wpisanie liczby 1 do właściwej kolumny, czy osoba liczona jest ciemną na oba oczy, głuchoniemą, obłąkaną lub głupkowaną, lub czy jest kretynem. Innych ułomności prócz wzmiankowanych wykazywać nie trzeba.

Ustęp 26.
Obecni.
Nieobecni.

Przy kolumnie 24 do 27. Jako czasowo obecne oznacza się przez wpisanie cyfry 1 w kolumnie 24 te osoby, które dnia 31. grudnia 1890 tylko dla powodów przemijających przez czas krótki są obecne w mieszkaniu, w którym je liczone;

jako stałe obecnych w kolumnie 25 tych, którzy w czasie spisu ludności znajdują się w swoich zwykłych mieszkaniach.

Jako czasowo nieobecne oznacza się w kolumnie 26 te osoby, które dnia 31. grudnia 1890 tylko dla przemijających powodów przez czas krótki są nieobecne w swoich zwykłych mieszkaniach;

jako stałe nieobecnych w kolumnie 27 tych, którzy dnia 31. grudnia 1890 są nieobecni w swoich zwykłych mieszkaniach, a to na czas dłuższy np. z powodu nauki, wykształcenia zawodowego, służby, terminowania itp.

Liczba 1 musi być zatem przy każdej zapisanej osobie raz wstawioną w jednej z czterech kolumn 24—27.

Ustęp 27.
Pobyt nieobecnych.

Przy kolumnie 28. Jeżeli osoba nieobecna bawi w innej osadzie, atoli do gminy miejsca spisu należącej, wciągnąć trzeba tylko nazwę tego miejsca (osady), jeżeli zaś osoba nieobecna przebywa w innej gminie, należącej do jednego z krajów w Radzie państwa reprezentowanych, podać trzeba kraj, powiat polityczny i gminę miejscową. Jeżeli osoba nieobecna przebywa w krajach korony węgierskiej, wykazać trzeba, czy bawi w Węgrzech, w Krocacy-Sławonii, lub w Rjece z okręgiem. Jeżeli osoba nieobecna o którą chodzi, pozostaje w Bośni lub Hercegowinie, te kraje trzeba wymienić. Jeżeli nieobecny przebywa za granicą, wymienić trzeba tylko państwo zagraniczne, np. Bawaryę, Francję itd.

Ustęp 28.
Instrukcja co do szczegółów
o zwierzętach użytkowych
domowych i o ich posiadaczach.

We względzie wykazania zwierząt użytkowych domowych trzymać się należy ściśle tego pravidła, że szczegóły te odnoszą się wyłącznie tylko do zwierząt znajdujących się w domu, tudzież w budynkach i stajniach do niego należących. Jeżeli zatem zwierzęta są umieszczone w domu, (względnie w budynkach i stajniach do niego należących), w którym właściciel zwierząt także mieszka, natenczas on sam obowiązany jest udzielić potrzebnych wyjaśnień. W innym wypadku, obowiązek ten ciąży na tym, komu zwierzęta użytkowe są powierzone. Po wpisaniu szczegółów o stanie bydła, podać należy pod B, ile sztuk z każdego gatunku bydła posiada w tym domu każdy z osobna imiennie oznaczony właściciel.

Konie zakładów hodowli koni wykazać należy w arkuszu spisowym.

Również wykazać należy w arkuszu spisowym owe konie, które ze strony korpusów wojskowych armii lub obrony krajowej oddane zostały osobom prywatnym do używania.

Inne konie należące do skarbu wojskowego, tudzież konie i zwierzęta juczne, służące na własny użytek oficerów, liczone będą przez władze wojskowe, nie należy ich zatem zapisywać do arkusza spisowego.

Kraj: . . . . .

Gmina miejscowa (obszar dworski): . . . . .

Powiat polityczny: . . . . .

Osada: . . . . .

VIII.

Przeгляд miejscowy

ludności podług płci, pobytu, wieku, religii, stanu rodzinnego, języka towarzyskiego,
prawa swojszczyzny i przynależności państwowej,

jakoteż

przeгляд zwierząt użytkowych domowych.

Ludność obecna (krajowa i obca) podług wieku

Płci męskiej						Płci żeńskiej					
Rok		Razem	Rok		Razem	Rok		Razem	Rok		Razem
uro- dzenia	wieku		uro- dzenia	wieku		uro- dzenia	wieku		uro- dzenia	wieku	
1890	1		Przeniesienie:			1890	1		Przeniesienie:		
1889	2		1888	53		1889	2		1888	53	
1888	3		1887	54		1888	3		1887	54	
1887	4		1886	55		1887	4		1886	55	
1886	5		1885	56		1886	5		1885	56	
1885	6		1884	57		1885	6		1884	57	
1884	7		1883	58		1884	7		1883	58	
1883	8		1882	59		1883	8		1882	59	
1882	9		1881	60		1882	9		1881	60	
1881	10		1880	61		1881	10		1880	61	
1880	11		1879	62		1880	11		1879	62	
1879	12		1878	63		1879	12		1878	63	
1878	13		1877	64		1878	13		1877	64	
1877	14		1876	65		1877	14		1876	65	
1876	15		1875	66		1876	15		1875	66	
1875	16		1874	67		1875	16		1874	67	
1874	17		1873	68		1874	17		1873	68	
1873	18		1872	69		1873	18		1872	69	
1872	19		1871	70		1872	19		1871	70	
1871	20		1870	71		1871	20		1870	71	
1870	21		1869	72		1870	21		1869	72	
1869	22		1868	73		1869	22		1868	73	
1868	23		1867	74		1868	23		1867	74	
1867	24		1866	75		1867	24		1866	75	
1866	25		1865	76		1866	25		1865	76	
1865	26		1864	77		1865	26		1864	77	
1864	27		1863	78		1864	27		1863	78	
1863	28		1862	79		1863	28		1862	79	
1862	29		1861	80		1862	29		1861	80	
1861	30		1860	81		1861	30		1860	81	
1860	31		1859	82		1860	31		1859	82	
1859	32		1858	83		1859	32		1858	83	
1858	33		1857	84		1858	33		1857	84	
1857	34		1856	85		1857	34		1856	85	
1856	35		1855	86		1856	35		1855	86	
1855	36		1854	87		1855	36		1854	87	
1854	37		1853	88		1854	37		1853	88	
1853	38		1852	89		1853	38		1852	89	
1852	39		1851	90		1852	39		1851	90	
1851	40		1850	91		1851	40		1850	91	
1850	41		1799	92		1850	41		1799	92	
1849	42		1798	93		1849	42		1798	93	
1848	43		1797	94		1848	43		1797	94	
1847	44		1796	95		1847	44		1796	95	
1846	45		1795	96		1846	45		1795	96	
1845	46		1794	97		1845	46		1794	97	
1844	47		1793	98		1844	47		1793	98	
1843	48		1792	99		1843	48		1792	99	
1842	49		1791	100		1842	49		1791	100	
1841	50		1790	101		1841	50		1790	101	
1840	51					1840	51				
1839	52					1839	52				
Zniesienie:			Wyżej:			Zniesienie:		Wyżej:			
			Ogółem:					Ogółem:			

Ludność obcena (krajowa i obca) podług religii

rzymsko-katolicy	ormiańsko-unicki	staro-katolicy	grecko-orientalni (nie unicki)	ormiańsko-orientalni (nie unicki)	Ewangelicy		Herrnhuteri	anglikanie	mennonici	unitaryanie	lipowanie	izraelici	mahometanie	imno-wyznaniowi	bezwyznaniowi	Ogółem
					wyznania anglikańskiego (luterańscy)	wyznania helweckiego (reformowani)										

Ludność obcena podług stanu rodzinnego

Wolnych	zamężnych względnie żonatych				Owdowiałych				Sądownie separowanych albo rozwiedzionych				Razem			
	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej	pleci męskiej	pleci żeńskiej

Razem:

Ludność obcena podług stopnia wykształcenia

Umieją czytać i pisać		Umieją tylko czytać		Nie umieją ani czytać ani pisać		Ogółem	
m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.

Razem:

Ułomni

Na oba oczy ślepi		Głuchoniemi		Oblakani ślub głupkowaci		Kretyni	
m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.

Ludność obcena przynależąca do krajów reprezentowanych w Radzie państwa podług języka towarzyskiego						
niemiecki	czeski- morawski- słowacki	polski	ruski	słowenski	serbski- kroacki	włoski- ladynski
					rumuński	węgierski
						R a z e m

Zwierzęta użytkowe domowe.

<p>I. Koni, a mianowicie:</p> <p>1. Żrebców:</p> <p>a) niżej 1 roku . . . . .</p> <p>b) wyżej 1 roku a do użycia do pracy . . . . .</p> <p>3. Klaczy:</p> <p>a) stanowiących lub ze żrebcami ssącymi . . . . .</p> <p>b) innych klaczy . . . . .</p> <p>3. Ogierów . . . . .</p> <p>4. Walachów bez względu na wiek . . . . .</p> <p style="text-align: right;">Razem:</p>	<p>II. Bogaćzny:</p> <p>1. Jaloownika niżej 1 roku . . . . .</p> <p>2. Byków wyżej 1 roku . . . . .</p> <p>3. Jaloowie wyżej 1 roku . . . . .</p> <p>a) jeszcze nie cielnych . . . . .</p> <p>b) już cielnych . . . . .</p> <p>4. Krow . . . . .</p> <p>5. Wołów wyżej 1 roku:</p> <p>a) jeszcze nie używanych do zaprzęgu lub na wypas . . . . .</p> <p>b) już używanych do zaprzęgu lub na wypas . . . . .</p> <p style="text-align: right;">Razem:</p>	<p>III. Mułosłów, mułów i osłów:</p> <p>1. Mułosłów . . . . .</p> <p>2. Mułów . . . . .</p> <p>3. Osłów . . . . .</p> <p>IV. Kóz bez względu na wiek i płeć . . . . .</p> <p>V. Owiec, a mianowicie:</p> <p>1. Matek . . . . .</p> <p>2. Jagniąt, baranów i skopów niżej 9 lat . . . . .</p> <p>3. Tryków i skopów wyżej 9 lat . . . . .</p> <p style="text-align: right;">Razem:</p>	<p>VI. Świn, a mianowicie:</p> <p>1. Prosiąt . . . . .</p> <p>2. Warchlaków aż do 1 roku młodych . . . . .</p> <p>3. Innych świni . . . . .</p> <p style="text-align: right;">Razem:</p>	<p>VII. Piosć all . . . . .</p> <p style="text-align: right;">Razem:</p>
---	--	--	---	---

IX.

Instrukcja do wygotowania przeglądu miejscowego.

Wygotowanie przeglądu jest jednym z najważniejszych zadań w toku czynności konskrypcyjnych, stanowi bowiem przejście od dochodzeń, w wielu poprzednich działach, słowami wyrażonych, do dokładnego przedstawienia stosunków za pomocą cyfr. Osoby, którym zestawienie to jest poruczone, winny przeto te zapiski w kartach oznajmienia lub arkuszów spisowych zawarte, które przeznaczone są do przeglądu miejscowego, przynieść do niego z jak największą dokładnością i obliczyć sumy tychże dla każdej osady. Pracę tę wykonać trzeba tem sumienniej, ile że dodatkowe sprostowania i uzupełnienia naraziłyby gminy, do sporządzania przeglądów miejscowych obowiązane, na większe wydatki i nie można by dotrzymać terminu wyznaczonego do złożenia przeglądów.

Aczkolwiek w myśl §. 21 przepisu do ustawy z dnia 29. marca 1869, Nr. 67 Dz. u. p. kart oznajmienia lub arkusze spisowe powinny być dokładnie sprawdzone zanim się przystąpi do układania przeglądu miejscowego, układający przegląd pomimo tego starać się ma sam o potrzebne wyjaśnienia i w tym celu wywiadywać się, pytać, dochodzić we wszystkich takich przypadkach, gdy podane szczegóły okażą się mu wątpliwymi. Nadto, sporządzając przegląd miejscowy zwracać trzeba uwagę na to, aby wszystkie zapiski kart oznajmienia lub arkuszy spisowych wciągnięte zostały do właściwych kolumn przeglądu miejscowego.

Zanim się przystąpi do sporządzenia przeglądu miejscowego, poczynić trzeba w samychże kartach oznajmienia i arkuszach spisowych pewne roboty przygotowawcze, które przy poprzednich konskrypcjach okazały się odpowiedniami, ponieważ ułatwiają one przenoszenie do przeglądu miejscowego. Takimi przygotowawczymi robotami są:

1. Osoby nieobecne oznaczyć w kartach oznajmienia i arkuszach spisowych odróżniającą je barwą (ołówkiem czerwonym lub niebieskim), ponieważ daty co do tych osób przenosić trzeba do przeglądu miejscowego oddzielnie od dat o obecnych.

2. W podobny sposób oznaczyć trzeba w kolumnie 2 kart oznajmienia i arkuszy spisowych, osoby należące do wojska czynnego, ponieważ osób tych nie przenosi się wcale z kart oznajmienia i arkuszy spisowych do przeglądu miejscowego. (Obacz ostatni ustęp tej instrukcji.)

3. Zsumować cyfry 1 w następujących kolumnach kart oznajmienia lub arkuszy spisowych, a mianowicie 4, 5, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26 i 27. W kolumnach 24 i 25 kart oznajmienia względnie arkuszy spisowych, zesumowanych już przez utrzymujących mieszkanie, względnie przez komisarzy konskrypcyjnych, zapisaną sumę należy skontrolować a według okoliczności sprostować.

Przegląd miejscowy dzieli się na dwie części: 1. zawiera wykazy podług porządku numerów domów (stronica II—III i w razie potrzeby arkusze dodatkowe); 2. podaje wykazy tylko sumarycznie dla całej osady (stronica IV i V).

Dla opracowania tych obu działów uważa się za wskazane, opracowania dokonać na osobnym egzemplarzu (egzemplarzu roboczym) wzoru przeznaczonego na przegląd miejscowy, i na tymże egzemplarzu zapiski dotyczące się każdej osoby (czy to podług domów, czy też dla osady ogółem), znaczyć we właściwej rubryce kreseczkami pionowymi, a następnie zliczyć te kreski na II i III stronicy dla każdego domu, na następnych stronicach dla całej osady, a dopiero tak uzyskane sumy wpisać atramentem w drugim egzemplarzu przeglądu miejscowego. Wszakże można układać w takich przypadkach osobne wykazy pomocnicze, które jednak powinny być jak najprostsze i takie, aby można użyć ich do sprawdzenia, czy zapisy są prawdziwe.

Aby cyfry powciągać należyście do odpowiednich rubryk, postępować trzeba według następujących wskazań:

W kolumnie 1 wpisać trzeba domy w porządku arytmetycznym numerów domów.

Jeżeli dom jaki podany jest jako niezamieszkały, numer jego trzeba i tak wpisać; atoli w takim razie resztę kolumn przekreślić należy linią poprzeczną.

Gdyby się zdarzyło, co jest rzeczą prawie niemożliwą przy ścisłym zachowywaniu przepisów ustawowych, iżby w skutek nieprzewidywanej przeszkody nie zdołano dojść, który numer ma jakiś budynek zamieszkały, dać trzeba temu budynkowi numer, następujący po numerze ostatniego domu, a że wszystkie rubryki przeglądu miejscowego, odnoszące się do tego budynku, trzeba wypełnić odpowiednimi cyframi, to się samo przez się rozumie.

Okoliczność, czy domy są zamieszkałe, czy nie zamieszkałe, zaznaczyć należy wpisaniem cyfry 1 w kolumnach 2 lub 3.

Ilość partyi utrzymujących mieszkania do kolumny 4 podaje trzecia kolumna arkusza zbiorowego VII. Do wszystkich innych rubryk przeglądu miejscowego brać trzeba zapiski podane w kartach oznajmienia lub arkuszach spisowych.

Kolumny 4 do 27 stronicy II przeznaczone są do wykazania ludności obecnej (krajowej i obcej) podług pojedynczych domów.

Krajowców nieobecnych bierze się z kolumn 26, 27 i 28 kart oznajmienia lub arkuszy spisowych i zapisuje cyframi w rubrykach 29 do 50 (stronica III) przeglądu miejscowego, poczem oblicza się do kolumny 28 sumę nieobecnych obu płci dla każdego domu.

Atoli w rubrykach poprzedniej stronicy II nie powinny być wcale liczeni, ponieważ tu policzona być ma tylko ludność rzeczywiście obecna. Jeżeli osoba zapisana jako nieobecna, znajduje się w innym domu tej samej osady, albo w innej osadzie tej samej gminy, tedy, aby jej nie policzyć dwa razy przy zestawieniu przeglądu miejscowego, nie trzeba jej liczyć w domu, w którym jest nieobecna, ponieważ domyślać się należy, że już policzono ją za obecną w tym domu, w którym się istotnie znajduje.

Ponieważ według §. 14 przepisu o wykonaniu spisu ludności, policzyć trzeba z ludności nieobecnej tylko krajowców, przeto cudzoziemców zapisanych w kartach oznajmienia lub arkuszach spisowych, czasowo nieobecnych, ale w osadzie stale mieszkających (licząc z pochodzących z krajów korony węgierskiej, tudzież z Bośni i Hercegowiny), nie trzeba przenosić do przeglądu miejscowego.

Gdy wszystkie osoby każdego z osobna domu, przeniesione zostaną do przeglądu miejscowego, dobrze jest zrobić próbę rachunkową z każdego domu na wszystkich tych cyfrach, które się zgadzają powinny, ponieważ błędy rachunkowe daleko jest łatwiej znaleźć tym sposobem, niż po zamknięciu przeglądu miejscowego.

Skończywszy wciąganie, sumuje się cyfry osady. Najprzód zsumować trzeba kolumnę 5 na stronicy II i kolumnę 28 na stronicy III, ponieważ stanowią one liczby zasadnicze, z którymi sumy innych kolumn zgadzać się muszą. Mianowicie zaś z sumą kolumny 5 „Suma ogólna ludności obecnej“ zgadzać się powinny:

Na stronicy II przeglądu miejscowego:

sumy kolumn 6 + 7, (Ludność obecna podług płci.)

„ „ 10 + 13, („ „ „ czasu pobytu.)

„ „ 14 do 27, („ „ „ przynależności państwowej.)

Dalej na stronicy V przeglądu miejscowego

suma „ludności obecnej podług religii,“

„ „ „ „ stanu rodzinnego,“

„ „ „ „ stopnia wykształcenia.“

Z sumą kolumn 6, stronica II przeglądu miejscowego „ludność obecna płci męskiej“ zgadzać się powinna suma ogólna na stronicy IV „ludność męska obecna podług wieku“, jak niemniej z sumą kolumny 7 stronica II przeglądu miejscowego „ludność obecna płci żeńskiej“, suma ogólna na stronicy V „ludność żeńska obecna podług wieku.“

Z sumą kolumny „razem“ w tablicy „ludność podług języka towarzyskiego na stronicy V, zgadzać się powinna suma kolumn 14 do 21 na stronicy II, ponieważ wykazany być ma tylko język towarzyski ludności obecnej krajowej.

Co się tyczy „ludności krajowej nieobecnej“ (stronica III przeglądu miejscowego), z jej sumą ogólną w kolumnie 28 zgadzać się powinny:

- sumy kolumn 29 + 30 (Ludność krajowa nieobecna podług płci),
- sumy kolumn 33 + 36 (Ludność krajowa nieobecna podług trwania nieobecności),
- sumy kolumn 37 do 50 (Ludność krajowa nieobecna podług miejsca pobytu).

Tablicę „zwierząt użytkowych domowych“ w przeglądzie miejscowym stronica V zestawia się z cyfr podanych na tylnej stronie kart oznajmienia lub arkuszy spisowych.

Wykazy osób, należących do wojska czynnego, których dostarczy Władza wojskowa, wpisać trzeba w przeglądzie miejscowym na stronicy II i III przy końcu w jednym wierszu: na stronicach IV i V przeglądu miejscowego zaś wciągnąć trzeba wykazy uzyskane od Władz wojskowych do odpowiednich rubryk i tytułów ludności cywilnej.

X.**Przeгляд gminny.**

[Przeгляд gminny różni się od wzoru VIII (Przeгляд miejscowy) tylko zmianami, których wymaga istota rzeczy.]

XI.**Przeгляд powiatowy.**

[Przeгляд powiatowy różni się od wzoru VIII (Przeгляд miejscowy) tylko zmianami, których wymaga istota rzeczy.]
